

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU
SOTATAIDON LAITOS
JULKAISUSARJA 3: TYÖPAPEREITA NO. 1

NATIONAL DEFENCE UNIVERSITY
DEPARTMENT OF WARFARE
SERIES 3: WORKING PAPERS NO. 1

XIANJIANG JA TERRORISMI KIINASSA

PAULA PANKAKOSKI

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU
HELSINKI 2015

Paula Pankakoski: *Xianjiang ja terrorismi Kiinassa*

Maanpuolustuskorkeakoulu

Sotataidon laitos

Julkaisusarja 3: Työpapereita no. 1

National Defence University

Department of Warfare

Series 3: Working Papers No. 1

VASTUUVAPAUSLAUSEKE

Työpaperit ovat luonteeltaan keskustelun avauksia tai alustavia tutkimusraportteja. Työpapereiden avulla kirjoittajat voivat myös raportoida ja analysoida ajankohtaisia tapahtumia. Työpapereiden sähköisellä julkaisemisella Maanpuolustuskorkeakoulu toivoo kirjoittajien saavan rakentavaa palautetta kirjoituksilleen.

Maanpuolustuskorkeakoulu ei vastaa työpapereiden sisällöstä, mielipiteistä, havainnoista tai johtopäätöksistä, vaan vastuu niistä kuuluu yksinomaan niiden kirjoittajille.

Työpaperit tarkastetaan Maanpuolustuskorkeakoulun laitoskohtaisissa julkaisutyöryhmissä, mutta niitä ei arvioida käyttämällä akateemista ”blind peer-review” -prosessia. Lähtökohtaisesti työpaperit kirjoitetaan kuitenkin noudattaen samoja tieteellisen kirjoittamisen sääntöjä ja hyviä tieteen tekemisen käytäntöjä, mutta niiden läpikäymä arviointiprosessi on kevyempi ja nopeampi kuin tieteellisten julkaisuiden.

© Tekijä & Maanpuolustuskorkeakoulu

Uusimmat julkaisut pdf-muodossa: <http://www.doria.fi/handle/10024/73990>

ISSN 2343-0753 (verkkojulkaisu)

Maanpuolustuskorkeakoulu – Sotataidon laitos

National Defence University – Department of Warfare

XINJIANG JA TERRORISMI KIINASSA

Kiinan keskushallinto on tiukentanut 1990-luvulta lähtien otettaan Xinjiangin uiguurien itsehallinnollisesta alueesta – Kiinan laajimmasta maakunnasta, joka sijaitsee läntisessä Kiinassa. Syyskuun 11. päivän terrori-iskujen jälkeen Kiinan johto on väittänyt, että Xinjiangia uhkaa islamilainen fundamentalismi. Väkivaltaisia iskuja on ollut erityisen paljon vuodesta 2013 lähtien. Kiinan kansainvälisen aseman nousun myötä Xinjiangin muslimien tilanne on alkanut kiinnostaa yhä enemmän globaaleja terroristijärjestöjä: Kiinan symbolinen arvo suuren terrori-iskun kohteena on kasvanut. Tämä työpaperi tarkastelee väkivaltaisuuksien taustaa ja terrorismia läntisessä Kiinassa.

Xinjiangin uiguurit

Heinäkuun viidentenä päivänä vuonna 2009 uiguurit aloittivat mellakan Xinjiangin autonomisen maakunnan pääkaupungissa Ürümqissa. Useiden tuntien aikana arviolta 3000 mellakoitsijaa osallistui silmittömiin väkivallantekoihin, joissa kuoli 197 ihmistä. Lisäksi yli 1700 henkilöä loukkaantui, 331 kauppa poltettiin ja 1325 ajoneuvoa tuhottiin. Vastaavanlaista väkivaltaista mellakointia ei ole tapahtunut Kiinassa sitten vuoden 1949. Xinjiang oli yhtäkkiä koko maailman huomion keskipisteenä.

Etniset jännitteet han-kiinalaisten ja uiguureiden välillä olivat syventyneet alueella jo pitkään, mutta Kiinan johto ei osannut odottaa heinäkuun viidennen päivän laajuisia mellakoita. Peking syytti tapahtuneesta Maailman uiguurikongressia ja sen johtohahmoa Rebiya Kadeeria, joka nähtiin Kiinan ”kolmen pahan” (*san gu shili*) eli etnisen separatismien, uskonnollisten ääriiliikkeiden ja kansainvälisen terrorismin ilmentymänä.¹ Kiinan keskushallinnon syylistäessä mellakoiden organisoinnista vain pientä määrää ihmisiä, levottomuuksiin osallistui todellisuudessa laaja joukko tyytymättömiä uiguureita, joista suurin osa ei edes tiennyt, kuka Yhdysvalloissa maanpaossa asuva Rebiya Kadeer on.²

Xinjiang on geopolittisesti merkittävä alue Kiinalle: Xinjiang käsittää yhden kuudesosan koko Kiinan pinta-alasta ja jakaa rajansa kahdeksan valtion kesken (kartta). Xinjiangissa on runsaasti kaasua ja öljyä, joita Kiina tarvitsee turvatakseen taloudellisen kasvunsa jatkumisen.³

¹ ”Kolme paha”, jotka Kiinan hallinto näkee uhkaavan Kiinan kansallista yhtenäisyyttä ja valtaapitävän kommunistisen puolueen asemaa, ovat Kiinan retorinen vastine Yhdysvaltain hallinnon käyttämälle ”pahan akselille”. Ks. Kondapalli, Srikanth, ”The Chinese Military Eyes South Asia”, teoksessa Scobell, A. & L. M. Wortzel (toim.), *Shaping China’s Security Environment: The Role of the People’s Liberation Army*, 2006, s. 236.

² Hao, Yufan & Liu, Weihua, ”Xinjiang: increasing pain in the heart of China’s borderland”, *Journal of Contemporary China* 21:74, 2012, s. 205–225.

³ Esim. Becquelin, Nicolas, ”Xinjiang in the nineties”, *The China Journal* 44, 2000, s. 65–90.

Kartta: Xinjiang

Kiinassa on 56 eri kansallisuutta, joista 92 prosenttia on han-kiinalaisia.⁴ Kiinan vähemmistöryhmä uiguurit, jotka ovat muslimeja ja puhuvat turkin sukuista kieltä, muodostavat reilun 40 prosenttia eli noin 10 miljoonaa Xinjiangin alueen väestöstä. Han-kiinalaisia on Xinjiangissa lähes yhtä paljon.⁵ Lisäksi Xinjiangissa asuu muita etnisiä ryhmiä, kuten kazakkeja, hui-kiinalaisia ja kirgiisejä. Vuoden 1949 Kiinan kansantasavallan perustamisen jälkeen uiguurien osuus on vähentynyt tasaisesti Xinjiangin autonomisella alueella han-kiinalaisten muuttoliikkeen vuoksi.⁶

Uiguurit esitetään usein yhtenäisenä ryhmänä, vaikka eroavuuksia on muun muassa islamin tulkinnassa, murteissa, poliittisissa mielipiteissä ja varallisuudessa.⁷ Suurin osa uiguureista on sunnimuslimeja. Xinjiangin pohjoisosa on sekulaarisempi verrattuna eteläosien harjoittamaan tiukempaan islamin uskon tulkintaan. Eteläosissa on myös merkittävä vähemmistö suufeja, jotka korostavat suoran, henkilökohtaisen jumalasuhteen saavuttamista ja islamin uskon mystistä puolta.

⁴ White Paper 2005, "Regional Autonomy for Ethnic Minorities in China", *Information Office of the State Council of the People's Republic of China*, 28 February 2005, Beijing, [<http://www.china-un.org/eng/gyzg/xizang/t418939.htm>].

⁵ National Bureau of Statistics (NBS), *China Statistical Yearbook 2010*, China Statistics Press: Beijing.

⁶ Howell, A. & C. C. Fan, "Migration and Inequality in Xinjiang: A Survey of Han and Uyghur Migrants in Urumqi", *Eurasian Geography and Economics* 52: 1, 2011, s. 119–139.

⁷ Gladney, D. C., "Islam in China: Accommodation or Separatism?" *The China Quarterly* 174, 2003, s. 457.

Eteläosissa vaikuttaa lisäksi pieni, mutta mahdollisesti kasvava yhteisö wahhabisteja, jotka harjoittavat islamin uskon fundamentalistista tulkintaa.⁸

Kiinan sotilasdoktriinin ytimessä on alueellisen yhtenäisyyden säilyttäminen ja siksi Xinjiangin vakaus on erittäin tärkeä asia Kiinan johdolle. Kommunistisen puolueen vallan oikeutus on pyritty esittämään osana Kiinan pitkää historiallista jatkumoa. “Taivaan mandaatin” nähdään kuuluvan oikeutetusti kommunistiselle puolueelle, koska sen ansiosta Kiinassa saatiin aikaan valtiollinen yhtenäisyys. Yhden Kiinan politiikan pettäessä puolueen oikeutus valtaan murenisi.⁹

Neuvostoliiton hajoaminen vuonna 1991 oli merkittävä huolenaihe Kiinan johdolle, koska monet Keski-Aasian valtiot itsenäistyivät. Xinjiangista, joka on Pekingistä katsottuna kaukana ja monen itsenäistyneen Keski-Aasian valtion rajanaapuri, muotoutui suuri uhka Kiinan alueelliselle yhtenäisyydelle.¹⁰ Kiinan virallisen kannan mukaan itsenäisyyttä tavoittelevat uiguurit kuuluvat terrorismiryhmään, ja 11.9. tapahtumien jälkeen myös YK ja Yhdysvallat ovat lisänneet Itä-Turkestanin islamilaisen liikkeen (ETIM) terroristijärjestöjen listalle al-Qaida -kytköksen vuoksi.¹¹ Yhdysvallat on ollut kuitenkin haluton yhdistämään terrorismin vastaisen kamppailun Kiinan separatismiin kohdistuviin toimiin. Washington on tehnyt selväksi kiinalaisille, ettei separatistisia voimia voi luokitella terrorismiksi.¹² Itse asiassa jotkut yhdysvaltalaisista kansalaisjärjestöistä ovat tukeneet taloudellisesti Itä-Turkestanin järjestöjä ihmisoikeuksien ja vapauden puolustamisen nimissä.¹³

Tämän työpaperin ensimmäinen osa tarkastelee Xinjiangin kysymyksen historiallista taustaa sekä Kiinan vähemmistöpolitiikkaa. Toinen osa keskittyy tarkemmin terrorismin uhkaan läntisessä Kiinassa. Työpaperin sisältö pohjautuu pääasiassa tutkimuskirjallisuuteen sekä sanomalehtiartikkeleihin. Xinjiangin sekä Kiinan terrorismin tutkimusta hankaloittaa Kiinan valtion harjoittama sensuuri, mikä näkyy työpaperin lähdemateriaalin painotuksessa länsimaisiin lähteisiin.¹⁴ Kiinan näkökantaa Xinjiangin kysymykseen on kuitenkin pyritty tuomaan esille muun

⁸ Reed, J. T. & D. Raschke, *The ETIM*. Westport, CT: Praeger Publishers, 2010; Gladney, D. C., “Islam in China: Accommodation or Separatism?”

⁹ “Taivaan mandaatilla” tarkoitettiin Kiinan muinaisessa historiassa oikeutta hallita maata taivaan valtuuttamana. Kiinan historia opettaa, että vain yhtenäinen valtio pystyi olemaan vakaa ja hyvinvoiva, kun taas hajaannus liittyi sotiin ja kaaokseen. Hallitsijan valta perustui yhtenäisyyteen, sillä valtion ollessa luonnonmullistusten kaltaisessa kaaoksessa, hallitsija menetti “Taivaan mandaatin”. Näin ollen hallitsijan vallan perusta on yhtenäisyydessä. Ks. Kallio, J., “Kiina haastaa harmonialla. Kommunistinen puolue valaa uutta ideologista perustaa historian varaan”, *FIIA Briefing Paper 95*, 2011.

¹⁰ Myös Tiibet muodosti kaukaisena raja-alueen maakuntana vastaavanlaisen uhan.

¹¹ U.S. Department of State, Terrorist Exclusion List, Office of the Coordinator for Counterterrorism, December 29, 2004 [<http://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123086.htm>]; US Department of Treasury Office of Foreign Assets Control, Executive order 13224, [<http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Documents/terror.pdf>]; United Nations, Security Council Committee pursuant to resolutions 1267 (1999) and 1989 (2011) concerning Al-Qaida and associated individuals and entities. QE.E.88.02. EASTERN TURKISTAN ISLAMIC MOVEMENT, 7 April 2011, [<http://www.un.org/sc/committees/1267/NSQE08802E.shtml>].

¹² Chung, Chien-peng, “China’s “war on terror”: September 11 and Uighur separatism”, *Foreign Affairs* 81: 4, 2009.

¹³ Hao, Yufan & Liu, Weihua, “Xinjiang: increasing pain in the heart of China’s borderland”, s. 220–221.

¹⁴ Toimittajat ilman rajoja -järjestön julkaisun mukaan Kiina on sijalla 175 lehdistön vapautta kuvaavassa indeksissä 180 maan joukossa. Vähemmistökysymykset ovat Kiinalle erityisen arkoja ja Xinjiangin kysymys on yksi sensuroitavista aiheista. World Press Freedom Index, 2014, [<http://rsf.org/index2014/en-index2014.php>].

muassa Kiinan valtion julkaisemien asiakirjojen sekä Kiinan virallisen uutistoimiston *Xinhuan* artikkeleiden myötä.

Xinjiang osana Kiinan kansantasavaltaa – historiallinen tausta ja Kiinan vähemmistöpolitiikka¹⁵

Xinjiangin alue on historiallisesti tarkastellen äärimmäisen keskeinen, sillä muinainen Silkkitie kulki aikoinaan sen halki. Xinjiang liitettiin ensimmäisen kerran osaksi Kiinaa jo han-dynastian (206 eaa.–220 jaa.) aikana, mutta vasta Qing-dynastian (1644–1911) valtakaudella Kiinan kontrolli alueesta konkretisoitui: Vuonna 1884 luotiin Xinjiangin maakunta, jonka hallinnolliseksi keskuksiksi nimettiin Dihua eli nykyinen Ürümqi. Kiinan tasavallan aikana (1911–1949) han-kiinalaiset olivat nimellisesti Xinjiangin johdossa, mutta keskushallinnon ote alueesta oli hyvin rajallinen, koska todellinen valta Kiinassa oli usealla sotaherralla.¹⁶

Hajaannuksen aika näkyi Xinjiangissa: vuosina 1933–34 alue Kashgarin kaupungin ympärillä sekä vuosina 1944–49 alue Xinjiangissa pohjoisosissa julistautui itsenäiseksi Itä-Turkestanin tasavallaksi. Kiinan tasavallan aikana Xinjiangista muodostui heikoiden Kiinaan integroitunut maakunta. Kun Kiinan kansantasavalta perustettiin vuonna 1949 ja Xinjiang ”vapautettiin”, yhteydet Pekingin hallinnon ja Xinjiangin välillä olivatkin äärimmäisen heikot. Kiinan kansanvapautusarmeijan joukkojen marssiessa Xinjiangiin, vain vajaa yhdeksän prosenttia alueen väestöstä oli han-kiinalaisia.¹⁷

Vuonna 1955 perustettiin Xinjiangin uiguurien autonominen alue¹⁸, vaikka todellisuudessa hallintojärjestelmä ei ollut täysin uiguurien käsissä eikä autonominen. Mandariinikiinalainen nimi Xinjiang, joka tarkoittaa kirjaimellisesti ”uutta rajaa”, alkoi vakiintua Qing -dynastian aikakaudella. Useiden uiguurien mielestä Xinjiang oli nimenä kiinalaisen imperialismiin jääne ja aluetta pitäisi enemmän kutsua Itä-Turkestaniksi tai Uigurstaniksi, joka ilmentäisi paremmin alueen pitkää historiaa uiguurien asuinpaikkana.¹⁹

Neuvostoliiton ja Kiinan suhteiden huonontuessa 1960-luvulla Xinjiangista kehittyi merkittävä ulkoinen uhka Kiinan kansantasavallalle. Vuonna 1962 Xinjiangin pohjoisosista loikkasi Neuvostoliittoon noin 62 000 ihmistä, joista suurin osa oli uiguureja ja kazakkeja. Monet Xinjiangin pohjoisosan kylistä lähes autioituivat. Esimerkiksi Neuvostoliiton rajalla sijaitsevasta Tachengin prefektuurista peräti 68 prosenttia väestöstä pakeni rajan toiselle puolelle. Joukkopakoon vaikutti puolueen harjoittama vähemmistöihin ja islaminuskoiisiin kohdistettu syrjintä sekä suuresta harppauksesta (1958–62) aiheutunut nälänhätä. Vähemmistöväestön pako heikensi vielä entisestään

¹⁵ Kiinan virallisen kannan Xinjiangin historiallisesta taustasta voi lukea esimerkiksi *Xinhuan* nettisivuilta: History and Development of Xinjiang, Information Office of the State Council of the People’s Republic of China, May 2003, Beijing, [http://news.xinhuanet.com/zhengfu/2003-06/12/content_916306.htm].

¹⁶ Bachman, D., “Making Xinjiang Safe for the Han? Contradiction and Ironies of Chinese Governance in China’s Northwest”, teoksessa Rossabi, M. (toim.), *Governing China’s multiethnic frontiers*, University of Washington Press, 2004.

¹⁷ *Ibid.*, s. 155.

¹⁸ Englanniksi *Xinjiang Uyghur Autonomous Region (XUAR)*; kiinaksi *Xinjiang Weiwuer zizhiqu*.

¹⁹ Tarkemmin alueen historiasta: Millward, J. A., *Eurasian Crossroads: A History of Xinjiang*, Columbia University Press: New York, 2007.

Kiinan ja Neuvostoliiton välisiä huonoja suhteita ja johti aiempaa tarkempaan Xinjiangin rajojen valvontaan sekä aseistamiseen.²⁰ Vuonna 1954 perustettu Xinjiangin tuotanto- ja rakennusjoukot (XPCC)²¹ on ollut ratkaisevassa roolissa Xinjiangin rajapuolustuksen toteuttamisessa.

Ulkoisen uhan mahdollisuus heikkeni Xinjiangissa 1980-luvulla, kun Neuvostoliiton ja Kiinan suhteet paranivat hiljalleen. Han-kiinalaisen johdon huomio siirtyikin enemmän sisäisen turvallisuusympäristön parantamiseen. Kiinan perustuslakiin on kirjattu, että Kiina on monikansallinen valtio, jossa kaikki kansallisuudet ovat tasa-arvoisia. Perustuslain artikla 4 kieltää kaikenlaisen toiminnan, joka voisi uhata Kiinan alueellista yhtenäisyyttä:

Article 4 All nationalities in the People's Republic of China are equal. The State protects the lawful rights and interests of the minority nationalities and upholds and develops a relationship of equality, unity and mutual assistance among all of China's nationalities. Discrimination against and oppression of any nationality are prohibited; any act which undermines the unity of the nationalities or instigates division is prohibited.²²

1980-luvulla Xinjiangissa oli suhteellisen vakaa ja rauhallinen ajanjakso, mihin vaikutti senaikaisen Kiinan keskushallinnon johdon myönnytykset vähemmistökansoille heidän uskontonsa ja kulttuurinsa vapaampaan harjoittamiseen kulttuurivallankumouksen jälkeisen ryöpytyksen jälkeen.²³ Toisaalta Kiinan ulkomaille avautumisen jälkeen vuonna 1978 pan-islamismi ja panturkkilaisuus nostivat kannatustaan Xinjiangissa, mikä aiheutti mellakointia Kashgarissa lähellä Tadžikistanin ja Kirgisian rajaa sekä Xinjiangin pääkaupungissa Ürümqissa.²⁴

1990-luvulle tultaessa Xinjiangin turvallisuustilanne muuttui jälleen Kiinan keskushallinnon silmissä heikommaksi. Tähän vaikutti muun muassa Kiinan öljyvarantojen ehtyminen. Xinjiangin mahdollisista öljyvarannoista muotoutui Kiinan viimeinen toivo, jotta se voisi olla omavarainen öljymaa. Samanaikaisesti, kun han-kiinalaisten osuus Xinjiangissa kasvoi öljyetsintöjen vuoksi, Tiibetissä puhkesi etnisiä levottomuuksia vuosina 1987 ja 1989. Neuvostoliiton vetäytyttyä Afganistanista vuonna 1989, Peking koki mujahidin-sissit Xinjiangin rajalla uhkana. Myös Tiananmenin vuoden 1989 verilöyly vaikutti Kiinan poliittisen johdon otteiden kiristymiseen joka suhteessa.

Kun Neuvostoliitto hajosi sekä Keski-Aasian valtiot itsenäistyivät vuonna 1991, Xinjiangista muodostui yksi Pekingin ehdottomasti suurimmista turvallisuusuhista.²⁵ Pekingin tavoitteeksi tuli Xinjiangin sitominen tiiviimmin osaksi Kiinan kansantasavaltaa. Tähän se pyrki luomalla hyvät suhteet Keski-Aasian valtioihin, kehittämällä Xinjiangin infrastruktuuria ja taloutta,

²⁰ Millward, *Eurasian Crossroads: A History of Xinjiang*, s. 263–265; Bachman, “Making Xinjiang Safe for the Han? Contradiction and Ironies of Chinese Governance in China's Northwest”, s. 156–158.

²¹ Englanniksi *The Xinjiang Production and Construction Corps (XPCC)*; kiinaksi *Jianshe shengchan bingtuan*.

²² The National People's Congress of the People's Republic of China, Constitution of the People's Republic of China, March 14, 2004, [http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Constitution/2007-11/15/content_1372963.htm].

²³ Kulttuurivallankumouksen aikana (1966–76) islamin uskoa ja vähemmistöjen kulttuureja vastaan hyökättiin Xinjiangissa: Esimerkiksi moskeijoita muutettiin sikaloiksi ja uiguurien lauluja jopa sanotettiin uudelleen sikoja ylistävillä säkeillä. Millward, *Eurasian Crossroads: A History of Xinjiang*, s. 274–256.

²⁴ Dillon, Michael, *Xinjiang – China's Muslim Far Northwest*, Routledge: London, 2004.

²⁵ Bachman, “Making Xinjiang Safe for the Han? Contradiction and Ironies of Chinese Governance in China's Northwest”, s. 159–160.

vahvistamalla alueen sotilaallisia ja puolisosotilaallisia joukkoja, sekä ennen kaikkea kannustamalla han-kiinalaisten muuttoliikettä Xinjangiin.²⁶

Xinjiang tiiviimmin osaksi Kiinaa: Alueellinen yhteistyö

Kiinan keskushallinto pyrki luomaan Keski-Aasian vuonna 1991 itsenäistyneisiin valtioihin hyvät suhteet. Vuonna 1996 perustetun Shanghai 5-ryhmän pääasiallisena tarkoituksena oli rajoista sopiminen Venäjän sekä Keski-Aasian valtioiden Kazakstanin, Kirgisian ja Tadžikistanin kesken. Shanghai 5 -ryhmä toimi kuitenkin myös ponnahduslautana kesäkuussa 2001 perustetulle Shanghain yhteistyöjärjestölle SCO:lle, joka on pyrkinyt laajemmin kehittämään alueellista yhteistyötä Keski-Aasiassa. Alueelliseen yhteistyöhön ovat kuuluneet kaupalliset tavoitteet, kuten Kiinan energiaturvallisuus, geopoliittiset tavoitteet eli Yhdysvaltojen ja Venäjän vaikutusvallan rajoittaminen alueella, sekä alueellisen turvallisuuden tavoitteet – erityisesti islamilaisen radikalismien tukahduttaminen.²⁷

1990-luvun lopulla Keski-Aasian alueellista vakautta uhkasi eritoten Uzbekistanissa toimiva islamilainen ääriliike, Uzbekistanin islamilainen liike (IMU).²⁸ SCO perusti vuonna 2004 terrorisminvastaisen keskuksen Tashkentiin, Uzbekistaniin. Vaikka SCO on pyrkinyt vahvaan rooliin alueellisen turvallisuuden takaajana, se ei ole vielä tähän päivään mennessä kyennyt osoittamaan näyttöä tehokkuudestaan alueellisten konfliktien ratkaisemisessa. Mikäli Keski-Aasiaa uhkasi laajamittainen, sotilaallista väliintuloa vaativa turvallisuusuhka, Venäjän johtamalla Kollektiivisella turvallisuusjärjestöllä CSTO:lla olisi SCO:ta paremmat edellytykset torjua uhka sen nopean toiminnan joukkojen vuoksi.²⁹

Kiinan keskeisenä intressinä SCO:n perustamiselle on ollut uiguurien itsenäisyysvaatimusten tukahduttaminen Xinjiangissa. Kiina on päässyt sopimukseen Keski-Aasian valtioiden kanssa, etteivät ne tue Xinjiangin itsenäisyysliikettä. SCO julistaa taistelevansa terrorismia vastaan, mutta Kiinan ”kolmen pahan” retoriikan mukaisesti myös SCO:n terrorismin käsitteeseen kuuluvat kansainvälisten terroristien lisäksi separatistit ja uskonnolliset ääriliikkeet. SCO on onnistunut vaikuttamaan (tai kiinalaisen puhutavan mukaan ”harmonisoimaan”) jäsenmaidensa terrorismia koskevaan lainsäädäntöön siten, että SCO:n jäsenmaat voivat luovuttaa separatismista epäiltyjä Kiinaan, vaikka maiden oma lainsäädäntö ei tuntisi kyseistä rikosta.³⁰

²⁶ Becquelin, Nicolas, “Xinjiang in the nineties”, *The China Journal* 44, 2000, s. 67.

²⁷ Esim. Naarajärvi, Teemu, “Kiina vahvistaa jalansijaansa Keski-Aasiassa”, *Ulkopolitiikka* 2/2013, [http://www.ulkopolitiikka.fi/artikkeli/1147/kiina_vahvistaa_jalansijaansa_keski-aasiassa/].

²⁸ Uzbekistanin islamilainen liike (IMU) (englanniksi Islamic Movement of Uzbekistan) perustettiin 1990-luvun lopulla. Sen tavoitteena on syrjäyttää Uzbekistanin presidentti Islom Karimov ja perustaa islamilainen valtio. IMU toimii Afganistanissa, Pakistanissa, Iranissa, Kirgisiassa, Pakistanissa, Tadžikistanissa ja Uzbekistanissa ja sillä tiedetään olevan suhteita al-Qaidaan.

²⁹ Matveeva, A. & A. Giustozzi “The SCO: a regional organisation in the making”, *Crisis States Working Papers Series* 2: 39, 2008, s. 16.

³⁰ Human Rights in China, Counter-Terrorism and Human Rights: The Impact of the Shanghai Cooperation Organization, *Human Rights in China Whitepaper*, March 2011, [http://www.hrichina.org/sites/default/files/publication_pdfs/2011-hric-sco-whitepaper-full.pdf].

Keski-Aasian valtiot ovatkin palauttaneet Xinjiangin itsenäisyysaktivisteja takaisin Kiinaan, missä heitä on todennäköisesti odottanut kuolemantuomio.³¹

Historiallisesti Keski-Aasian valtioita kutsuttiin Länsi-Turkestaniksi ja Xinjiangin aluetta Itä-Turkestaniksi. Näitä alueita yhdistää islamin uskon lisäksi kielten sukulaisuus.³² Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen pan-islamismi ja panturkkilaisuus lisäsivät kannatustaan, kun itsenäistyneet Keski-Aasian valtiot pyrkivät erottautumaan Venäjän vaikutuksesta. Tämä tarjosi myös epäsuorasti Xinjiangin uiguureille perustan itsenäisyyden saavuttamiselle. Uiguurien huomattava itsenäisyshaaveensa mahdottomiksi, Xinjiangissa syttyi useita mellakoita 1990-luvun puolessa välissä.

Turkki, joka on pyrkinyt aktiivisesti osallistumaan turkkilaisen kulttuuripiirin geopolitiikkaan Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen, on näyttänyt muslimivaltioista selkeimmin sympatiansa uiguureita kohtaan.³³ Esimerkiksi vuoden 2009 Ürümqin mellakoiden aikaan Turkin pääministeri Recep Tayyip Erdogan syytti Kiinan johtoa uiguurien kansanmurhasta. Noin 5000 ihmistä osallistui Istanbulissa Kiinan vastaiseen mielenosoitukseen ilmaistakseen tukensa uiguurivähemmistölle. Turkin teollisuusministeri kehotti boikotoimaan kiinalaisia tuotteita, ja Erdogan tarjosi maanpaossa elävälle Rebiya Kadeerille Turkin viisumia.³⁴ Uiguurien diaspora Keski-Aasiassa on mittava³⁵. Kiinalaisten reaktio Turkin toimiin ja vahvistuneeseen turkkilaiseen identiteettiin Keski-Aasiassa oli erittäin huolestunut, sillä niiden nähtiin kannustavan uiguureja vielä entisestään separatismiin.³⁶

Uiguurit vieraana omassa maassaan? – Xinjiangin talouskehitys, turvallisuuskontrolli ja muuttoliike

Kiinan hallinnon menettely sisäisen vakauden ja yhtenäisyyden turvaamiseen on ollut talouskasvun takaaminen: Kiinan hallinto on ajatellut, että niin kauan kuin se pystyy turvaamaan taloudellisen hyvinvoinnin kasvun vähemmistöalueilla, vähemmistökansat eivät halua erota Kiinan valtiosta.³⁷ Xinjiangin taloutta on pyritty kehittämään muun muassa vuonna 1999 aloitetun Länsi-Kiinan kehittämisohjelman turvin. ”Lännen avaamisen” (*xibu da kaifa*) tarkoituksena oli tasapainottaa Kiinan itärannikolle painottunutta talouskasvua. Xinjiang oli yhtenä ohjelmassa mukana olevasta 12 Kiinan läntisestä maakunnasta.³⁸

³¹ Bachman, “Making Xinjiang Safe for the Han? Contradiction and Ironies of Chinese Governance in China’s Northwest”, s. 160.

³² Poikkeuksena on Tadžikistan, jossa suurimmat kieliryhmät ovat venäjä ja persiansukuinen tadzhikki.

³³ Muslimimaat ovat puuttuneet hyvin vähän Kiinan Xinjiangin politiikkaan Kiinan harjoittaman puuttumattomuuspolitiikan vuoksi. Turkki on poikkeus, ks. pan-turkkilaisuudesta: Babayan, D., “Pan-Turkism and Geopolitics of China”, *21st Century* 9: 1, 2011, 13–34.

³⁴ Yle uutiset, “Turkin pääministeri syyttää Kiinaa kansanmurhasta”, 10.7.2009, [http://yle.fi/uutiset/turkin_paaministeri_syyttaa_kiinaa_kansanmurhasta/5281316].

³⁵ Uiguureita asuu ulkomailla noin miljoona: Suurin osa asuu Keski-Aasiassa (540 000), Lähi-idässä (210 000) ja Etelä-Aasiassa (80 000). Ks. Ai mai-ti & Rui Feng, “On the Cross-National Habitation and Distribution of the Uyghur Nationality”, *Journal of Xinjiang University* 34, 2008, 4:97.

³⁶ Babayan, D., “Pan-Turkism and Geopolitics of China”, s. 21.

³⁷ Mackerras, C., “Managing ethnic minority crises: the Tibetan areas and Xinjiang”, teoksessa Jae Ho Chung (toim.), *China’s Crisis Management*, Routledge: London, 2012.

³⁸ Becquelin, N., “Staged Development in Xinjiang”, *The China Quarterly*, 2004, 358–378.

Länsi-Kiinan kehittämisohjelman tarkoituksena on arveltu olevan Pekingin pyrkimys saada parempi kontrolli kaukaisista läntisistä maakunnistaan – etenkin Xinjiangista ja Tiibetistä. Uiguurien mielestä ohjelman tarkoituksena oli vain helpottaa öljyn ja kaasun siirtämistä uiguurialueilta han-alueille. Tilastojen valossa han-kiinalaiset pärjäävät taloudellisesti uiguureita paremmin: Esimerkiksi Bachmanin tutkimus osoittaa, että mitä suurempi han-kiinalaisten osuus Xinjiangin kuntatasoilla on, sitä suurempi on kunnan asukasmainen bruttokansantuote.³⁹ Lisäksi han-kiinalaiset saavat huomattavasti todennäköisemmin uiguureja korkeamman viran. Korkeissa viroissa vaaditaan mandariinikiinan sujuvaa hallintaa, jota turkinsukuista kieltä äidinkielenään puhuvat uiguurit eivät välttämättä osaa täydellisesti.⁴⁰ Lisäksi islamin uskon harjoittamista on rajoitettu monissa valtion viroissa.⁴¹

Myös maaseutu-kaupunki -vastakkaisasettelu näkyy etnisten ryhmien eroissa: Xinjiangin han-kiinalaiset ovat todennäköisimmin kaupunkilaisia, kun taas uiguurit ovat yleensä maalaisväestöä, kuten puuvillan viljelijöitä. Puuvillan laajamittainen viljely on kuluttanut paljon vettä, mikä on johtanut pohjavesien pintojen romahtamiseen ja maan eroosioon. Kiinan keskushallintoa ja Xinjiangin alueellista hallintoa on syytetty taloudellisen imperialismi sekä sisäisen kolonialismin harjoittamisesta Xinjiangissa. Xinjiang on erittäin riippuvainen keskuksen pääomasta, jota käytetään lähinnä raaka-aineiden hyödyntämiseen ja raskaaseen teollisuuteen. Xinjiangin talous näyttäytyy myös vahvasti keskusjohtoisena. Kommunistisen puolueen pääsihteerin Deng Xiaopingin vuonna 1978 aloittamat talousuudistukset eivät ole saavuttaneet Xinjiangia kuten muita maakuntia; Xinjiangissa on paljon enemmän valtio-omisteisia yrityksiä kuin muissa Kiinan maakunnissa.⁴²

Taloudellisten erojen lisäksi Itä- ja Länsi-Kiinaa jakaa sotilaallinen läsnäolo, joka on voimakasta Xinjiangissa sekä miesvahvuudella että rahamenoilla mitattuna. Kiinan hallitus on lisännyt turvallisuustoimia useiden ”iske kovaa” (*yan da*) -kampanjoiden muodossa, joissa monia epäiltyjä separatisteja on pidätetty, ”laittomia” moskeijoita suljettu sekä kommunikaatiota ja liikkumista rajoitettu.⁴³ Xinjiang on täynnä turvallisuushenkilöstöä, turvakameroita, poliiseja ja tarkastuspisteitä. Lisäksi viestintää rajoitetaan; Internetin ja matkaviestinverkkojen kaatuminen ei ole tavatonta.⁴⁴ Vuonna 2013 Kiinassa oli 564 miljoonaa Internetin käyttäjää. Freedom House:n

³⁹ Bachman, “Making Xinjiang Safe for the Han? Contradiction and Ironies of Chinese Governance in China’s Northwest”, s. 167.

⁴⁰ Vuodesta 2002 lähtien Xinjiangin parhaimmissa yliopistoissa ei ole enää opetettu uiguurin kielellä muuta kuin uiguurien kirjallisuutta. Xinjiangin puoluesihteerin Wang Lequanin mukaan muutos oli välttämätön, jotta vähemmistöjen ”laatua” voidaan parantaa. Millward, *Eurasian Crossroads: A History of Xinjiang*, s. 345–346.

⁴¹ Uskonnon harjoittamista on rajoitettu myös uiguurien kouluissa, ja monet moskeijat kieltävät pääsyn alle 18 vuotiailta. Monien uiguurien mielestä säännöt islamin uskoa kohtaan Xinjiangissa ovat paljon ankarampia verrattuna muiden maakuntien tai uskontoryhmien säädöksiin. Ks. Human Rights Watch and Human Rights in China, “The Repressive Framework of Religious Regulation in Xinjiang”, HRIC Special Report, *China Rights Forum*, 17: 2, April 2005.

⁴² Bachman, D., “Making Xinjiang Safe for the Han? Contradiction and Ironies of Chinese Governance in China’s Northwest”, s. 169.

⁴³ Guardian, “China launches 'strike hard' crackdown in Xinjiang”, 3.11.2009, [<http://www.theguardian.com/world/2009/nov/03/china-strike-hard-crackdown-xinjiang>].

⁴⁴ Shan, W. & Chen, G., “The Urumqi Riots and China’s Ethnic Policy in Xinjiang”, *East Asian Policy* 1:3, 2011.

selvityksen mukaan Internetin käyttö on hyvin rajoitettua Kiinassa ja erityisesti Xinjiangissa.⁴⁵ Internetin vapautta mitattaessa Kiina sijoittui kolmanneksi huonoiten kuudenkymmenen valtion joukossa.⁴⁶

Xinjiangin tuotanto- ja rakennusjoukot (XPCC) ovat merkittävässä roolissa Xinjiangissa. XPCC on ikään kuin valtio valtion sisällä sisältäen Xinjiangin alueellisesta hallinnosta riippumattoman hallinnollisen rakenteen ja lainkäyttöelimen. Puolisotilaallisen ja taloudellisen valtion järjestön XPCC:n päämääräksi on kirjattu taloudellisen kehityksen edistäminen, yhteiskunnallisen ja etnisen vakauden turvaaminen sekä rajapuolustuksen lujittaminen.⁴⁷ XPCC ei ole virallisesti osa Kiinan kansanvapautusarmeijaa, vaikka ne tekevät yhteistyötä. XPCC:tä on verrattu Tang- ja Qing-dynastian aikaisiin instituutioihin, joissa sotilaiden miehittämiä maatiloja rakennettiin raja-alueille.⁴⁸

Lokakuussa 2014 Kiinan hallinto julkisti XPCC:stä perusasiakirjan, jossa todettiin että vallitsevana epävakana aikana, jolloin ”kolmen vaaran” uhka on kasvanut Xinjiangissa, XPCC:n roolia tulisi pikemminkin lujittaa kuin heikentää. Perusasiakirjan mukaan XPCC:llä on avainrooli terrorismin vastaisissa toimissa Xinjiangissa. Vuonna 2013 XPCC:llä oli 176 rykmenttiä ja 14 divisioonaa.⁴⁹ Joukkojen suuruus on 2,7 miljoonaa henkilöä, mikä vastaa noin 11,9 prosenttia koko Xinjiangin väestöstä.⁵⁰ XPCC on pääosin han-kiinalainen organisaatio, sillä vähemmistökansojen osuus joukoista on vain 13,9 prosenttia.⁵¹ XPCC on toiminut suunnannäyttäjänä han-kiinalaisten muuttoliikkeen edistämisessä. Se on muun muassa kannustanut köyhiä sisä-Kiinan han-kiinalaisia muuttamaan Xinjangiin ja liittymään XPCC:n.

Kiinassa on vallalla ajattelutapa, jonka mukaan uiguurit ovat välinpitämättömiä ja osaamattomia ottamaan vastuun Xinjiangin taloudellisesta kehityksestä. Han-kiinalaiset nähdään kiinalaisen edistyksen esikuvina ja heidän muuttoliikkeensä välttämättömänä Xinjiangin taloudelliselle kasvulle.⁵² Vaikka Kiinan sisäinen maahanmuutto suuntautuu tavallisesti läntisistä ja sisäisistä maakunnista itärannikolle, Xinjiang muodostaa poikkeuksen muuttoaaltoissa: Xinjangiin suuntautuva sisäinen muuttoliike on ollut vilkkainta heti Pekingin, Shanghaiin ja Kantonin jälkeen.⁵³ Kuitenkin toisin kuin Pekingissä, Shanghaiissa tai Kantonin kaupungeissa, joissa kaupunkien

⁴⁵ 2009 mellakoiden jälkeen Internet pysyi suljettuna tai erittäin rajoitettuna 10 kuukauden ajan Xinjiangissa. Facebook kaatui koko Kiinassa, eikä sivustolle ole sittemmin päässyt. Kiinan viranomaiset väittivät, että mellakoita oli koordinoitu Facebookin kautta. Tiananmenin autoisku lokakuussa 2013 oli uutisoitu vaatimattomasti Kiinassa. Kiinan hallinto pyrkii kontrolloimaan informaatiota ja myös tietoa terrori-iskuista ylläpitääkseen yhteiskuntarauhan. Nykyinen teknologia on kuitenkin haastanut puolueen propagandakoneiston.

⁴⁶ Kelly, Truong et al. (toim.), Freedom on the net 2013, “A global assessment of internet and digital media”, Freedom House, October 3, 2013.

⁴⁷ State Council, PRC, “China issues white paper on Xinjiang Production and Construction Corps”, 2013, [http://english.gov.cn/top_news/2014/10/05/content_281474992384654.htm]

⁴⁸ Bachman, D., “Making Xinjiang Safe for the Han? Contradiction and Ironies of Chinese Governance in China’s Northwest”, s. 175.

⁴⁹ The State Council, PRC, 2013.

⁵⁰ Beijing news, 新疆兵团建防暴恐应急队 *xinjiang bingtuan jian fangbao kong yingji dui*, 6.10.2014, [<http://www.bjnews.com.cn/news/2014/10/06/336188.html>].

⁵¹ The State Council, PRC, 2013.

⁵² Bachman, D., “Making Xinjiang Safe for the Han? Contradiction and Ironies of Chinese Governance in China’s Northwest”.

⁵³ Lisää Xinjiangin muuttoliikeistä: Howell, A. & C. C. Fan, “Migration and Inequality in Xinjiang: A Survey of Han and Uyghur Migrants in Urumqi”.

päättäjät pitävät huolta kaupunkilaisten oikeuksista ja puolustavat heitä työmarkkinoilla siirtotyöläisten aiheuttamalta kilpailulta, Xinjiangissa tilanne on toinen. Xinjiangissa siirtotyöläisiä ei kohdella sosiaalisena ongelmana, kuten Itä-Kiinassa usein tapahtuu, vaan han-kiinalaiset ovat tavallisesti uiguureita paremmassa työmarkkina-asemassa.⁵⁴

Xinjiangin uiguurit ovat olleet tyytymättömiä han-kiinalaisten toimiin, mutta he eivät ole muodostaneet yhtenäistä oppositiota Kiinan hallintoa vastaan. Xinjiangilla ei ole esimerkiksi Tiibetin Dalai Laman veroista johtohahmoa, joka puhuisi uiguurien puolesta. Peking syytti vuoden 2009 mellakoista Maailman uiguurikongressin johtohahmoa Rebiya Kadeeria ja yritti luoda hänestä mellakoiden pääsyyllisen siinä kuitenkin täysin onnistumatta.⁵⁵

Terrorismin uhka Kiinassa

Kiinan ja Yhdysvaltojen suhteet viilenivät huonoimmilleen moneen vuoteen vain kymmenen viikkoa George W. Bushin presidentiksi nimittämisen jälkeen. Syynä oli amerikkalainen tiedustelukone, joka joutui tekemään pakkolaskun Hainanin saarelle Etelä-Kiinan merellä törmätessään kiinalaiseen hävittäjäkoneeseen huhtikuussa 2001.⁵⁶ Kiinan johto tyrmistyi suhteiden kiristymisestä Yhdysvaltojen uuden hallinnon kanssa ja pyrki löytämään sopivan hetken suhteiden parantamiselle. George W. Bushin julistama terrorismin vastainen sota tarjosi tähän mahdollisuuden.

Huolimatta Kiinan taloudellisen vallan voimistumisesta Kiina ei ole ollut erityisen aktiivinen osallistuja maailmanpolitiikassa. Terrorismin vastaisen sodan retoriikan omaksumisen antoi kuitenkin Kiinalle mahdollisuuden kunnostautua vastuullisena suurvaltava, joka osallistuu aktiivisesti globaalin turvallisuuden hallintaan. Kiinan intressit ovat kaikesta huolimatta olleet pikemminkin sisäpoliittisia. Uiguuri-kysymyksen kansainvälistyminen ja Kiinan aktiivinen pyrkimys kansainväliseen yhteistyöhön terrorismin vastaisissa toimitissa on ollut ristiriidassa Kiinan itsemääräämisoikeutta ja puuttumattomuusperiaatetta korostavalle ulkopolitiikalle.⁵⁷ Yhdysvaltojen käynnistämä terrorismin vastainen sota Afganistanissa näyttäytyi alussa Kiinan kannalta huomattavana vastoinkäymisenä: Yhdysvallat suunnitteli hyökkäystä sivuuttaen kokonaan SCO:n roolin, ja sopi erikseen Keski-Aasian valtioiden kanssa tukikohdista ja laskeutumisluvista.⁵⁸

Myöhemmin Kiina käänsi syyskuun 11. päivän terroriteot edukseen. Heti sen jälkeen, kun Yhdysvallat tunnusti tammikuussa 2002 myös Kiinan kärsineen kansainvälisestä terrorismista, Kiinan hallinto julkaisi asiakirjan, joka oli otsikoitu ”East Turkistan Terrorist Forces Cannot Get Away with Impunity” (*”Dongtu” kongbu shili nantuo zuize*).⁵⁹ Asiakirja paljasti kaksi muutosta

⁵⁴ Luova, O. ”Työvoiman muuttoliikkeet Kiinassa: kohti vaurautta ja eriarvoisuutta”, teoksessa Asikainen, R & J. Vuori, *Kiinan yhteiskunta muutoksessa*, Gaudeamus: Helsinki, 2005.

⁵⁵ ks. Beijing Review, ”Civilians, Police Officer Killed in Xinjiang Unrest”, 6.9.2009. [http://www.bjreview.com.cn/xj/2009-07/06/content_205730.htm].

⁵⁶ Kiistan vaiheista: Helsingin sanomat, ”Kymmenen päivän kiistan vaiheet”, 11.4.2001, [<http://www2.hs.fi/tuoreet/juttu.asp?id=20010411OL41&a=2>].

⁵⁷ Potter, Phillip, B. K. ”Terrorism in China: Growing Threats with Global Implications”, *Strategic Studies Quarterly*, winter 2013, s. 78.

⁵⁸ Millward, *Eurasian Crossroads: A History of Xinjiang*, s. 338.

⁵⁹ Naarajärvi, Teemu, ”War on Terror with Chinese Characteristics”? *Per Urales ad Orientem. Iter polyphonicum multilingue*, 251–259, 2012, s. 255; Kiinan hallinnon julkaisema dokumentti on luettavissa

Kiinan suhtautumisessa uiguurinationalisteihin. Ensinnäkin Itä-Turkestanin järjestöt yhdistettiin ensimmäistä kertaa selkeästi kansainväliseen terrorismiin, Osama bin Ladeniin ja al-Qaidaan. Vielä 1990-luvulla kiinalainen media käytti uiguurinationalisteista useammin nimitystä separatistit (*fenliezhuyizhe*), mutta syyskuun 11. päivän terrori-iskujen jälkeen tämä nimitys korvattiin terroristeilla (*kongbufenzi*).⁶⁰ Toisekseen ennen vuotta 2002 Itä-Turkestan oli ollut Kiinassa aiheena tabu, jota ei ollut juurikaan mainittu hallinnon julkaisuissa. Nyt viralliset lähteet alkoivat käyttää nimeä, vaikkakin pelkästään lainausmerkeissä.⁶¹

Yhdysvallat listasi Itä-Turkestanin islamilaisen liikkeen (ETIM) terrorijärjestöksi syksyllä 2002. Listausta edelsi George W. Bushin ja Kiinan presidentin Jiang Zeminin tapaaminen lokakuussa 2001 Apec-kokouksen yhteydessä. Apec:n osallistujat keskustelivat terrorismista ja julkaisivat terrorismin vastaisen julkilausuman, mikä oli talouskysymyksiin keskittyneeltä Apec-järjestöltä poikkeuksellista.⁶² Lisäksi Bush ja Jiang keskustelivat kahden kesken ja saavuttivat yksimielisyyden terrorisminvastaisissa toimissa.⁶³ Heti seuraavana kuukautena Kiinan presidentti paljasti itsenäistä muslimivaltiota tavoittelevan ETIM:n kuuluvan kansainväliseen terroriverkoston al-Qaida-yhteyksineen.

Tämän jälkeen Kiinan virallinen uutisointi terrorismista muuttui; Ennen vuotta 2001 ETIM:n suhdetta al-Qaidaan tai kansainväliseen terrorismiin ei ollut mainittu Kiinan merkittävässä ulkopolitiikkaan keskittyvässä sanomalehdessä huolimatta siitä, että bin Ladenin terroriverkostot olivat kaikkien tiedossa ja että ETIM oli ollut 1990-luvulla hyvin aktiivinen.⁶⁴ Lisäksi Kiinan hallinto yhdisti ETIM:n suoraan al-Qaidaan yrittämättä selvittää ETIM:n yhteyksiä IMU:n, joka oli ollut aiemmin Keski-Aasian terrorismin vastaisten toimien ykköskohteena.⁶⁵

Kiinan terrorisminvastaisia toimia voisi luonnehtia toimiksi ”kiinalaisin erityispiirtein”. Kiina haluaa pitää neuvotteluyhteyden laajaan joukkoon eri toimijoita, jotta se voisi turvata omat etunsa.⁶⁶ Kiinan tavoitteena on ollut nimenomaan Kiinaa uhkaavien terrorijärjestöjen eliminoiminen: se on erottanut kyseiset ryhmittymät muista islamisteista, eikä ole toiminut johdonmukaisesti kaikkia terrorijärjestöjä vastaan. Esimerkiksi ennen 9/11 -iskuja Kiina johti pääsi yhteisymmärrykseen Talibanin kanssa, etteivät uiguuriryhmät käyttäisi Afganistanin aluetta koulutuskenttäänään.⁶⁷ On kuitenkin viitteitä siitä, että vuoden 2009 mellakoiden jälkeen Xinjiangin uiguurien tilanne on alkanut kiinnostaa myös kansainvälisiä terrorijärjestöjä, joiden päävihollinen on ollut perinteisesti länsi ja erityisesti Yhdysvallat.

Kiinan ja Yhdysvaltojen terrorisminvastainen yhteistyö ei ole ollut aina yksinkertaista. Yhdysvallat on luonnehtinut sitä marginaaliseksi Kiinan pyrkiessä kehittämään terrorismin vastaista yhteistyötä voimakkaammin alueellisten toimijoiden kanssa. Yhdysvaltojen mukaan Kiinan

englanniksi internetissä: The State Council, PRC, “East Turkistan Terrorist Forces Cannot Get Away With Impunity”, Information office of State Council, January 21, 2002, [<http://www.china.org.cn/english/2002/Jan/25582.htm>].

⁶⁰ Dwyer, Arianne M. “The Xinjiang Conflict: Uyghur Identity, Language Policy, and Political Discourse”, East West Center Washington, *Policy Studies* 15, 2005.

⁶¹ Millward, *Eurasian Crossroads: A History of Xinjiang*, s. 339–340.

⁶² APEC, “APEC Leaders Statement on Counter-Terrorism”, lokakuu 21, 2001.

⁶³ White House, “U.S., China Stand Against Terrorism”, White House, lokakuu 19, 2001. [<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/10/20011019-4.html>].

⁶⁴ Naarajärvi, Teemu, “War on Terror with Chinese Characteristics”?

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Small, “China’s Caution on Afganistan-Pakistan”, *The Washington Quarterly*, 33:3, 81–97, 2010, s. 86.

⁶⁷ Ibid.

vastavuoroinen informaation kulku on ollut heikkoa.⁶⁸ Kiina taas on kritisoinut Yhdysvaltoja kaksinaismoralismista.⁶⁹ Kiinan syyttäessä Xinjiangin väkivaltaisista iskuista lähes poikkeuksetta Itä-Turkestanin terroristeja, Yhdysvallat on ollut varovaisempi terroristi-sanan käytössä. Yhdysvaltojen raportoidessa Xinjiangin tilanteesta ja väkivallasta uutisissa muistutetaan usein uiguurien sorrosta Kiinassa.

VäkivaltaisuuDET

Kiinan valtion julkaiseman asiakirjan mukaan ”Itä-Turkestanin terroristiset voimat” ovat vastuussa yli 200 terrori-iskusta vuosina 1990–2001. 162 henkilöä ovat saaneet surmansa iskuissa ja yli 440 on loukkaantunut.⁷⁰ Terroritekoja ei ole tapahtunut pelkästään Kiinassa, vaan myös Kiinan rajojen ulkopuolella: Esimerkiksi vuonna 1997 väkivaltainen ryhmä avasi tulen Kiinan suurlähetystössä Turkissa. Marraskuussa 2000 Kirgisian nuorisoliiton puheenjohtaja Nighmet Bosakof ammuttiin kotiovensa edessä, koska hän ei suostunut yhteistyöhön Itä-Turkestanin vapautusorganisaation (ETLO:n) kanssa. Heinäkuussa 2002 muslimisissit hyökkäsivät kiinalaisten vierastyöläisten kimppuun Pakistanissa kostoksi muslimijohtajien vangitsemisesta Kashmirissa, joiden joukossa oli myös uiguurijohtaja Ismail Kadir.⁷¹

Afganistanin sodan alettua vuonna 2001 Xinjiangissa oli usean vuoden rauhallinen ajanjakso. Rauha rikkoutui vuonna 2008, jolloin separatistit järjestivät useita kahakoita Xinjiangissa häiritäkseen Pekingin olympialaisia. Pommi-iskuja tapahtui sekä Ilin prefektuurissa Pohjois-Xinjiangissa että keidaskaupungissa Kuqassa, Xinjiangin luoteisosissa. Lisäksi useita iskuja tehtiin Kashgarissa.⁷² ETIM, joka otti terroriteot nimiinsä, julkaisi hetkeä ennen olympialaisia videon palavasta olympialipusta. Videolla varoitettiin muslimeita ja heidän lapsiaan osallistumasta urheilutapahtumaan.⁷³ ETIM, jonka tavoitteena on itsenäisen, fundamentalistisen muslimivaltion perustaminen uiguureille, oli ollut pimennossa vuodesta 2003 lähtien sen perustajan Hasan Mahsumin kuoleman jälkeen. Vuonna 2008 ETIM ilmestyi kuitenkin jälleen julkisuuteen nimellä Turkestanin islamilainen puolue (TIP).⁷⁴

Xinjiangissa syttyi sen koko historian ajan väkivaltaisina mellakka heinäkuussa 2009. VäkivaltaisuuDET saivat alkunsa kaukana Guangdongin maakunnassa Etelä-Kiinassa, missä kaksi uiguurisiirtolaistyöntekijää sai surmansa etnisessä yhteenotossa leluteltaalla. Xinjiangin pääkaupungissa Ürümqissa puhkesi tapauksesta rauhanomaisia mielenosoituksia, jotka riistäytyivät

⁶⁸ U.S. Department of State, “Country Reports on Terrorism 2013. East Asia and Pacific Overview”, [<http://www.state.gov/j/ct/rls/crt/2013/224821.htm>].

⁶⁹ Xinhua, “Commentary: US double standard on terrorism encourages slaughter”, 3.3.2014, [http://news.xinhuanet.com/english/indepth/2014-03/03/c_133156263.htm].

⁷⁰ The State Council, PRC, “East Turkistan Terrorist Forces Cannot Get Away With Impunity”.

⁷¹ Ibid.

⁷² Reed, J. T. & D. Raschke, *The ETIM*.

⁷³ New York Times, “Warning of Attacks on Olympics Is Said to Be Linked to Muslim Separatist Group”, August 10, 2008.

[http://www.nytimes.com/2008/08/10/sports/olympics/10uighurs.html?pagewanted=print&_r=0].

⁷⁴ Joskus ETIM:iä kutsutaan myös Itä-Turkestanin islamilaiseksi puolueeksi (ETIP). Tässä artikkelissa käytetään tästä lähtien lyhenneyhdistelmää ETIM/TIP. Potter, Phillip, B. K. “Terrorism in China: Growing Threats with Global Implications”, s. 72, 89.

myöhemmin laajamittaiseksi, väkivaltaiseksi etniseksi konfliktiksi. Tapauksen jälkeen uiguurien ja valtaväestön suhteet ovat kiristyneet entisestään.

Väkivaltaiset iskut ovat sittemmin yleistyneet ja niitä on ollut erityisen paljon syksystä 2013 lähtien: Lokakuussa 2013 viisi ihmistä kuoli ja kymmeniä loukkaantui Tiananmenin aukiolla auton ajaessa väkijoukkoon ja syttyessä tuleen. 29 ihmistä ja neljä iskuntekijää sai surmansa silmittömässä veitsi-iskussa rautatieasemalla Yunnanin maakunnan pääkaupungissa Kunmingissa maaliskuussa 2014. Kiinan viranomaisten mukaan iskun takana oli kahdeksan uiguurin terroristiryhmä.⁷⁵ Huhtikuussa 2014 kolme ihmistä kuoli ja 70 loukkaantui veitsi- ja pommi-iskussa Ürümqin juna-asemalla. Iskusta ei ehtinyt kulua viikkoakaan, kun uusi veitsi-isku tapahtui Etelä-Kiinassa Guangzhoun juna-asemalla, missä kuusi ihmistä loukkaantui.⁷⁶ Toukokuussa 2014 kaksi autoa ajoi ihmisjoukkoon markkinatorilla Xinjiangin Ürümqissa. Autoista heiteltiin pommeja ihmisten keskelle ja toinen autoista räjähti, jonka seurauksena 31 ihmistä kuoli ja kymmeniä loukkaantui.⁷⁷ Marraskuun 2014 lopulla vastaavanlainen isku tapahtui Shachessa Lounais-Xinjiangissa. Iskussa sai surmansa 15, joista neljä oli siviilejä ja 11 terroristeja. Lisäksi 14 loukkaantui. Aiemmin heinäkuussa samalla alueella kuoli lähes 100 ihmistä veitsillä aseistautuneiden hyökkäyksessä. Kuolleista 37 oli siviilejä ja 59 iskun tekijöitä.⁷⁸ Iskujen yleistyminen viittaa siihen, että Xinjiangin väkivaltaiset ryhmittymät ovat aikaisempaa kurinalaisempia ja järjestäytyneempiä.⁷⁹

Uiguuriseparatismi ja uiguurijärjestöt

Uiguuriseparatismi ei ole uusi ilmiö. Pan-turkkilaisuus, islamilainen ideologia ja marxilaisuus ovat muokanneet uiguurien separatismiliikettä ainakin sadan vuoden ajan.⁸⁰ Kiinan tasavallan aikana Itä-Turkestan julistautui kaksi kertaa itsenäiseksi. Kun järjestyksessä toisen Itä-Turkestanin valtion edustajat suunnittelivat vierailevansa Pekingissä elokuussa 1949 neuvotellakseen kommunistisen puolueen johdon kanssa, heidän lentokoneensa syöksyi matkalla selittämättömästi vuoristoon lähellä Baikal-järveä tappaen koko Itä-Turkestanin korkeimman johdon. Myöhemmin samana vuonna Kiinan kansantasavallan joukot ”vapauttivat” itsenäiseksi julistautuneen alueen ja liittivät sen osaksi Kiinaa.⁸¹

⁷⁵ South China Morning Post, “Police name Kunming massacre 'mastermind' as three suspected attackers are arrested”, March 1, 2014, [<http://www.scmp.com/news/china/article/1439549/police-name-kunming-massacre-mastermind-three-suspected-attackers-are>].

⁷⁶ Time, “Not Again: Knife Attack at Train Station in Southern China”, 6.5.2014, [<http://time.com/88941/not-again-knife-attack-at-train-station-in-southern-china/>].

⁷⁷ Helsingin sanomat, “Autoista heitettiin pommeja Kiinassa – 31 kuollut”, 22.5.2014, [<http://www.hs.fi/ulkomaat/a1400722175468>].

⁷⁸ Helsingin sanomat, “15 kuoli Kiinassa räjähdysiin, luoteihin ja puukon iskuihin”, 29.11.2014, [<http://www.hs.fi/ulkomaat/a1417229683161>]; BBC, “Xinjiang violence: 15 reported killed in attack”, 29.11.2014, [<http://www.bbc.com/news/world-asia-china-30258011>].

⁷⁹ Helsingin sanomat, “Väkivaltaiset ryhmät Kiinassa aiempaa kurinalaisempia”, 22.5.2014, [<http://www.hs.fi/ulkomaat/a1400725622380>].

⁸⁰ Reed, J. T. & D. Raschke, *The ETIM*.

⁸¹ Ks. Millward, *Eurasian Crossroads: A History of Xinjiang*, s. 233–234.

Reedin ja Raschken tutkimuksen mukaan suurin osa uiguuriseparatisteista oli sekulaarisia 1990-luvulle saakka.⁸² He saattoivat olla muslimeja, mutta heidän tavoitteenaan oli itsenäinen, etninen valtio ja uiguuri-identiteetin vaaliminen eikä fundamentalistisen muslimivaltion perustaminen. Väkivaltaan turvautuvat uiguurijärjestöt olivat pieni vähemmistö kaikkien Xinjiangin separatistien joukossa.

Kiinalaiset lähteet ovat kuitenkin liioitelleet terroriliikkeiden määrää ja hämärtäneet eri järjestöjen rajoja, mikä ei ole yllättävää huomioidessa Kiinan hallinnon pyrkimyksen oikeuttaa sekä koti- että ulkomaan laajat turvallisuustoimet separatistiliikkeiden nujertamisessa. Tosiasiassa suurin osa Xinjiangin uiguurijärjestöistä on edelleen rauhanomaisia, pienimuotoisia ja lyhytikäisiä ryhmittymiä, eikä terroristijärjestöjä ainakaan listausten mukaan.⁸³ Ainoastaan ETIM/TIP on Yhdysvaltojen ja YK:n terroristijärjestöjen listalla. Kiinan pyrkimyksenä on ollut kuitenkin niputtaa kaikki uiguurijärjestöt osaksi ”Itä-Turkestanin terroristisia voimia”.⁸⁴

Uiguurit, jotka pystyvät kampanjoimaan muutoksen puolesta julkisesti, asuvat Kiinan ulkopuolella kaukana Xinjiangin arjesta ja ihmisistä. Aluksi uiguurien poliittinen päämaja sijaitsi Keski-Aasiassa, mutta Kiinan vaikutusvallan kasvaessa alueella poliittisesti aktiiviset uiguurit siirtyivät Turkkiin ja sieltä edelleen Saksan Müncheniin.⁸⁵ Myös Washington toimii uiguurien poliittisena keskuksena.⁸⁶ Uiguurien diaspora ei ole yhtenäinen, sillä osa uiguureista pyrkii saavuttamaan täydellisen itsenäisyyden Xinjiangissa, kun taas toisille riittäisi laajempi autonomia Kiinan sisällä.⁸⁷

Vuonna 2004 perustettu uiguurijärjestöjen kattojärjestö Maailman uiguurikongressi (WUC) on pyrkinyt yhdistämään eri uiguurijärjestöt. WUC, jonka tavoitteena on demokratian edistäminen ja uiguurien ihmisoikeuksien sekä vapauden puolustaminen rauhanomaisesti, väkivallattomasti ja demokraattisesti,⁸⁸ ei ole onnistunut saavuttamaan suurta kansainvälistä huomiota. Esimerkiksi WUC:n johtaja Rebiya Kadeer ei ole saanut maailmalla samanlaista suosiota ja sympatiaa, kuin mitä Tiibetin hengellinen johtaja Dalai Lama on saanut osakseen.

WUC:n perustamisvuonna areenalle ilmestyi myös toinen uiguurien kattojärjestö, Itä-Turkestanin maanpaossa oleva hallitus.⁸⁹ Uiguureita edustavien kattojärjestöjen tavoitteet eroavat toisistaan. Toisin kuin WUC, jolle riittäisi uiguurien laajempi autonomia osana Kiinan valtiota, Itä-Turkestanin maanpaossa olevalle hallitukselle ei kelpaa mikään muu kuin täydellinen itsenäisyys.⁹⁰ WUC on ollut kahdesta kattojärjestöstä vaikutusvaltaisempi ja arvostetumpi.⁹¹

Väkivaltaisista uiguurien separatismiryhmittymistä on saatavilla vain vähän tietoa. Yksi syy tähän on, että niiden toiminnan ollessa Xinjiangissa, kaikki tieto ryhmittymistä perustuu Kiinan viranomaisten julkaisemaan asiantuntemukseen tai ryhmiltä suoraan saatuun tietoon. Kiinan

⁸² Reed, J. T. & D. Raschke, *The ETIM*.

⁸³ Potter, Phillip, B. K. “Terrorism in China: Growing Threats with Global Implications”, s. 72.

⁸⁴ ks. The State Council, PRC, “East Turkistan Terrorist Forces Cannot Get Away With Impunity”.

⁸⁵ Shichor, Y. “Limping on two legs: Uyghur diaspora and the prospects for East Turkestan independence”, *Central Asia and the Caucasus* 6: 48, 2007.

⁸⁶ WUC:n ja Itä-Turkestanin maanpaossa olevan hallituksen päämajat sijaitsevat Washingtonissa.

⁸⁷ Shichor, Y. “Limping on two legs: Uyghur diaspora and the prospects for East Turkestan independence”.

⁸⁸ World Uyghur Congress, [<http://www.uyghurcongress.org>].

⁸⁹ The Government-in-Exile of East Turkistan Republic, [http://www.eastturkistangovernmentinexile.us/about_us.html].

⁹⁰ Shichor, Y. “Limping on two legs: Uyghur diaspora and the prospects for East Turkestan independence”.

⁹¹ Reed, J. T. & D. Raschke, *The ETIM*.

viranomaiset ovat keskittyneet vuodesta 2002 lähtien ETIM/TIP:n ja antaneet vain hyvin vähän tietoa muista väkivaltaisista ryhmistä.⁹² Toiseksi tunnetuimpana aseellisena järjestönä voidaan kuitenkin pitää ETIM/TIP:ä sekulaarisempaa Itä-Turkestanin vapautusorganisaatiota ETLO:a, jonka sekä Kiina että SCO ovat nimenneet terrorijärjestöksi. ETLO:n olemassaolo on kuitenkin kyseenalaistettu lännessä, koska se on pystytty yhdistämään uskottavasti vain muutamaan 1990-luvun lopulla tapahtuneeseen terroritekoon. Yhdysvallat kieltäytyi luokittelemasta ETLO:n terrorijärjestöksi vuonna 2003, koska ETLO:n on ilmoittanut tuomitsevänsä väkivallan.⁹³

Reedin ja Raschken kirjassa mainitaan kahden edellä mainitun järjestön lisäksi 24 aseellista ryhmittymää, jotka Kiinan kommunistinen puolue ja joukkotiedotusvälineet ovat ottaneet esille viimeisen 15 vuoden aikana. Reed ja Rasche kuitenkin uskovat, että ryhmittymät ovat saattaneet sekoittaa toisiinsa tai niitä on jopa keksitty 9/11 -iskujen jälkeen, jotta terrorismin vastaista toimintaa voitaisiin tehostaa.

ETIM/TIP

Vuonna 1940 perustetusta ETIM/TIP:stä tiedettiin hyvin vähän ennen 9/11-iskuja. ETIM/TIP:n tavoitteena on luoda Itä-Turkestanin valtio, mutta pohjimmiltaan sen päämääränä on perustaa kalifaatti sekä sharia-lakiin perustuva oikeusjärjestelmä. Al-Qaidan tavoin myös ETIM/TIP julistaa, että jihad on jokaisen muslimin moraalinen velvollisuus. ETIM/TIP:n päävihollinen ei ole kuitenkaan länsi vaan Kiina. ETIM/TIP julistaa, että sillä on oikeus käyttää kaikkia välttämättömiä keinoja, jotta se voisi ajaa kiinalaiset pois uiguurien maasta, Itä-Turkestanista.⁹⁴

ETIM/TIP:n johto on ollut aktiivinen Kiinan rajojen ulkopuolella – varsinkin Pakistanin heimoalueilla ja Afganistanissa, missä se on luonut suhteita al-Qaidaan ja Talibaniin.⁹⁵ Esimerkiksi vuonna 2010 kuolleella ETIM/TIP:n johtajalla Abdul Haq al-Turkistanilla tiedettiin olleen läheiset yhteydet al-Qaidaan ja Osama bin Ladeniin. Abdul Haqin ja häntä edeltäneen ETIM/TIP:n johtajan Hasan Mahsumin kerrottiin johtaneen leiriä Tora Borassa, Afganistanissa ennen Yhdysvaltojen hyökkäystä vuonna 2001.⁹⁶ Tämän jälkeen ETIM/TIP:n leirejä perustettiin Talibanin kontrolloimille Pakistanin heimoalueille.⁹⁷

Yhdysvaltojen aloittaessa hyökkäyksen Afganistaniin 22 uiguuria päätyi Guantanamon vankileirille. Uiguurit väittivät paenneensa kotiseudultaan vainojen vuoksi ja joutuneensa erehdyksessä Guantanamoon, mutta Kiina väitti uiguureiden kuuluvan ETIM/TIP:n. Ainakin 18 uiguureista oli ollut tiedettävästi Tora Borassa, missä ETIM/TIP:n leiri toimi.⁹⁸ Vangitut uiguurit kuitenkin kiistivät toistuvasti yhteydet al-Qaidaan tai talibaniin.⁹⁹ Onkin mahdollista, että osa

⁹² Ibid.

⁹³ Potter, Phillip, B. K. "Terrorism in China: Growing Threats with Global Implications", s. 89.

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Potter, Phillip, B. K. "Terrorism in China: Growing Threats with Global Implications", s. 73.

⁹⁶ Joscelyn, T., "The Uyghurs, in their own words", *The Long War Journal*, April 21, 2009, [http://www.longwarjournal.org/archives/2009/04/the_uyghurs_in_their.php]; Reed, J. T. & D. Raschke, *The ETIM*.

⁹⁷ Roggio, B., "ETIP leader killed in February Predator strike", *The Long War Journal*, September 17, 2010, [http://www.longwarjournal.org/archives/2010/09/etip_leader_killed_i.php].

⁹⁸ Reed, J. T. & D. Raschke, *The ETIM*.

⁹⁹ Joscelyn, T., "The Uyghurs, in their own words".

leireillä olleista uiguureista ei tiennyt ETIM/TIP:n kansainvälisistä terroristiryhdyksistä, vaikkakin vaikuttaa hyvin epätodennäköiseltä, että ETIM/TIP olisi toiminut yksin talibanin kontrolloimalla alueella ilman talibanin tukea.¹⁰⁰

Albaniasta lopulta turvapaikan saaneet Abu Bakker Qasim ja Adel Hakim kertoivat, että he pakenivat Kiinasta vainon vuoksi tavoitteenaan löytää Turkin nahkatehtailta töitä. Viisumiongelmien vuoksi he päätyivät läpikulkumatkallaan uiguurikylään syrjäisille vuorille Afganistaniin.¹⁰¹ Adel Hakimin mukaan hylätyssä kylässä asui pelkästään uiguureita, eikä ollenkaan arabeja tai afgaaneja. Kun Yhdysvallat pommitti leiriä, Adel Hakim ja Abu Bakker Qasim pakenivat Pakistanin puolelle, missä pakistanilaiset palkkametsästäjät myivät heidät Yhdysvaltojen sotajoukoille.¹⁰² Guantanamoon vankileirillä Yhdysvaltojen sotilasviranomaiset totesivat pitkien kuulustelujen jälkeen uiguurit syyttömiksi, mutta Yhdysvallat ei halunnut palauttaa heitä Kiinaan vainon tai jopa teloituksen vuoksi. Albania, Bermuda, Palau, El Salvador, Sveitsi ja Slovakia ottivat lopulta vastaan vapautetut uiguurit.¹⁰³ Kiina vastusti hanakasti vankien luovuttamista kolmanteen maahan.¹⁰⁴

Ennen vuotta 2001 oli vain hyvin vähän näyttöä siitä, että ulkomaalaiset taistelijat olisivat soluttautuneet Xinjiangiin tai että terrori-iskuihin syyllistyneet henkilöt Kiinassa olisivat saaneet koulutuksena ulkomailla.¹⁰⁵ Tilanne saattaa olla muuttumassa. Heinäkuun lopulla vuonna 2011 Pakistanin ja Afganistanin rajalla Kashgarissa tehtiin isku, joka sisälsi autopommin, kuorma-auton kaappaamisen, puukotuksia, ampumista ja pommiräjähdyksiä. Iskulla oli selkeästi yhteyksiä Pakistanin heimoalueille, sillä kuukauden jälkeen tapahtuneesta ETIM/TIP levitti videon, joka osoitti yhden hyökkääjistä saaneen koulutuksensa Pakistanin leirillä.¹⁰⁶

Aiemmin eristäytyneiden uiguurijärjestöjen siirtyminen Kiinan rajojen ulkopuolelle on hyödyttänyt niitä koulutuksen, resurssien ja ulkomaalaisten taistelijoiden muodossa, mikä on edistänyt ryhmittymien verkostoitumista kansainvälisiin terroristijärjestöihin. Kaikista sotilaallisimmat uiguuriseparatismiryhmittymät näyttävät keskittyneen Pakistanin levottomalle heimoalueelle Pohjois-Waziristaniin.¹⁰⁷ Kansainvälistymisestä on seurannut terroritekojen kasvu Kiinassa.¹⁰⁸

Kunmingin veitsi-iskujen jälkeen maaliskuussa 2014 ETIM/TIP:n johtaja Abdullah Mansour ilmoitti Pakistanin ja Afganistanin rajalta, että ”Itä-Turkestanin kansa ja muut muslimit

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ Osa 22 uiguurivangista myönsi menneensä Afganistaniin saadakseen sotilaskoulutusta Kiinan hallitusta vastaan, mutta he kielsivät kuuluvansa, mihinkään puolueeseen, liikkeeseen tai järjestöön. Ks. Reed, J. T. & D. Raschke, *The ETIM*.

¹⁰² Kati Juurus on ohjannut ja käsikirjoittanut v. 2007 valmistuneen dokumentin ”Tie Guantanamoosta”, joka kertoo viiden Albaniasta turvapaikan saaneen uiguurimiehen tarinan. Dokumentti on katsottavissa: [http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/tie_guantanamosta_24581.html#media=24605].

¹⁰³ New York Times, ”U.S. Frees Last of the Chinese Uighur Detainees From Guantánamo Bay”, 31.12.2014, [http://www.nytimes.com/2014/01/01/us/us-frees-last-of-uighur-detainees-from-guantanamo.html?_r=0].

¹⁰⁴ Wikileaks-aineiston mukaan Kiina varoitti Suomea toistuvasti uiguurivankien vastaanotosta. Ks. Yle Uutiset, ”Kiina varoitti Suomea Guantanamoon vangeista”, 30.11.2010, [http://yle.fi/uutiset/wikileaks_kiina_varoitti_suomea_guantanamon_vangeista/5679205].

¹⁰⁵ Potter, Phillip, B. K. ”Terrorism in China: Growing Threats with Global Implications”, s. 75.

¹⁰⁶ Ibid., s. 75.

¹⁰⁷ Ibid., s. 74.

¹⁰⁸ Ibid., s. 74.

ovat heränneet. Islaminuskoa ei voi tukahduttaa. Muslimit saavat kostonsa”. ETIM/TIP ei ottanut Kunmingin veitsi-iskua nimiinsä, mutta osoitti vahvan tukensa terroriteolle.¹⁰⁹ Kiinassa on tapahtunut vuoden 2014 aikana paljon iskuja, mutta toisaalta kaikkien yhteyttä ETIM/TIP:n ei ole täysin voitu todistaa.¹¹⁰ Mikäli ETIM/TIP:n kytkökset globaaleihin terroristijärjestöihin syvenevät, Kiinan johdon pyrkimykset tuhota ETIM/TIP vaikeutuvat huomattavasti.¹¹¹

Kiinan tavoitteena Afganistanin vakaus

Afganistanin tilanne muodostaa huomattavan riskin Kiinan terrorismin vastaisille toimille. Vaikka Yhdysvallat on tukenut pitkään Afganistanin kehitystä, tulokset ovat olleet heikkoja. Yhdysvaltojen vetäytyminen saattaa heikentää Afganistanin turvallisuustilannetta ja vaikuttaa myös Xinjiangin vakauteen. Aiemmin Kiina on pääsääntöisesti seurannut Afganistanin tapahtumia sivusta ja hyötynyt Afganistanista taloudellisesti Yhdysvaltojen mahdollistaessa turvallisuuden. Viimeaikoina on ollut kuitenkin merkkejä siitä, että Kiinan harjoittama politiikka on muuttumassa; Kiinan suurimpana huolenaiheena on, että Yhdysvaltojen ja Naton vähentäessä rajusti joukkojaan Afganistanissa, maasta tulee Xinjiangin ääriliikkeiden suurin turvapaikka.¹¹² Tällä hetkellä Kiina on mahdollisesti ainoa valtio, jolla on kiinnostusta, resursseja ja kansallista tahtoa edesauttaa Afganistania maan vakauden kehityksessä. Kiina on jo investoinut huomattavalla summalla suureen kuparikaivoshankkeeseen Kabulin läheisyydessä.¹¹³

Vaikka Afganistan on saanut huomattavasti tukea läntisiltä hallituksilta, pankeilta ja säätiöiltä, tulokset ovat olleet heikkoja kokonaisvaltaisten, alueellisten aloitteiden puuttuessa. Alueellinen yhteistyö voi olla ratkaisevaa Afganistanin vakauden saavuttamiselle.¹¹⁴ Huolimatta siitä, että SCO ei ole kyennyt suuriin turvallisuuspoliittisiin ratkaisuihin aikaisemmin, sillä saattaa olla suuri rooli Afganistanin vakauden edistämässä sekä rajat ylittävän yhteistyön kehittämisessä: SCO tuo yhteen kaksi vahvaa alueellista toimijaa, Kiinan ja Venäjän sekä Afganistanille tärkeät Keski-Aasian naapurivaltiot, joilla kaikilla on strategisia intressejä Afganistanissa.¹¹⁵ Kiinan presidentti Xi Jinping on pyrkinyt kehittämään taloudellista ja alueellista yhteistyötä Keski-Aasiassa. Vuonna 2014 Xi Jinping kutsui Afganistanin silkkiteiden talousalueen suunnitteluun, ja kannusti kiinalaisia yrityksiä sijoittamaan Afganistaniin.¹¹⁶

¹⁰⁹ The Diplomat, “Turkistan Islamic Party Expresses Support for Kunming Attack”, 20.3.2014, [<http://thediplomat.com/2014/03/turkistan-islamic-party-expresses-support-for-kunming-attack/>].

¹¹⁰ Helsingin sanomat, “Kiinasta tuli ääri-islamistien kohde”, 7.9.2014, [<http://www.hs.fi/ulkomaat/a1409972624252>].

¹¹¹ Reed, J. T. & D. Raschke, *The ETIM*.

¹¹² Zalmay Khalilzad, “Why Kabul courts Beijing”, New York Times, Opinion, 4.11.2014 ; Gao Fei & Xiao Yu, “What Can the Shanghai Cooperation Organization and China Bring to Post-2014 Afghanistan?”, *Asian Perspective* 38, 519–540, 2014, s. 534.

¹¹³ Kiinan taloudellinen ja turvallisuuden kehityksen tuki Afganistanille saattaa näyttäytyä uudenlaisena kolonialismina. Lisäksi riskinä on, että Afganistan luo läheisemmät suhteet Kiinaan lännen suhteiden kustannuksella. Lisää: Zalmay Khalilzad, “Why Kabul courts Beijing”.

¹¹⁴ Gao Fei & Xiao Yu, “What Can the Shanghai Cooperation Organization and China Bring to Post-2014 Afghanistan?”, s. 521

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, 28.10.2014, [http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1205547.shtml].

Afganistan hyötyisi suuresti yhteistyöstä SCO:n kanssa muun muassa terrorismin vastaisissa toimissa.¹¹⁷ SCO:n jäsenmaille Afganistan on aina ”kolmen pahan” keskiössä, jossa terroristiliikkeet kuten al-Qaida, taliban ja IMU toimivat. Yhdysvaltojen menetettyä otettaan Afganistanissa IMU on kasvattanut suosiotaan.¹¹⁸ Myös toinen laiton järjestö, Islamilainen Vapauspuolue (Islamic Liberty Party, ILP) leviää alueella nopeasti.¹¹⁹ Kiinan suurimpana uhkana on ETIM/TIP:n syvempi verkostoituminen kansainvälisiin terroristiliikkeisiin. Kiinan ulkoministeri Wang Yi sanoi helmikuussa 2014, että Afganistanin vakaudella ja rauhalla on suora vaikutus läntisen Kiinan turvallisuuteen.¹²⁰ Kiina on pyrkinyt perinteisesti kahdenvälisiin sopimuksiin ulkopoliittikassaan, mutta Kiinan aktiivinen toiminta SCO:ssa osoittaa maan tukeutuvan myös monenkeskiseen yhteistyöhön. SCO tarjoaa Kiinalle mahdollisuuden toteuttaa sen tavoitteet Keski-Aasiassa ilman alueen ulkopuolisia toimijoita.¹²¹

Kiina nousee – kasvaako kansainvälisen terrorismin uhka?

Jordanilainen professori Akram Hijazi on väittänyt, että Kiinan noustessa suurvalta-asemaan, se tulee perimään Yhdysvaltojen manttelin terroristijärjestöjen päävihollisena.¹²² Hizajin kommentti on otettu vakavasti myös jihadistien keskuudessa, jotka ovat yhä enemmän korostaneet muslimien heikkoa asemaa Kiinassa.¹²³

Vuonna 2009 terroristiverkosto al-Qaidan johtajiin kuulunut Abu Yahya al-Libi kehotti Kiinan uiguureita ryhtymään pyhään sotaan Kiinan hallitusta vastaan väittäen, että silloin Kiinaa odottaisi sama kohtalo kuin mitä Neuvostoliitolle kävi Afganistanin sodassa.¹²⁴ ETIM/TIP:n emiiri Abdul Shakoor al-Turkistani taas yllytti väkivaltaan, ja ei pelkää Kiinan rajojen sisällä, vaan myös Kiinan intressejä vastaan globaalilla tasolla.¹²⁵ Myös Islamilaisen Maghrebien Al-Qaida (AQIM) uhkasi iskevänsä Kiinan kansalaisia ja kiinalaisia projekteja vastaan Algeriassa kostotoimena islaminuskoa tunnustavien uiguurien kohtelulle Xinjiangissa.¹²⁶ Kiinan suurlähetystö vastasi uhkaukseen ilmoittamalla takaavansa maassa asuvan lähes 50 000 kiinalaisen turvallisuuden sekä tehostamalla turvatoimia kiinalaisissa yrityksissä. Tapaus osoitti, että muslimien asema läntisessä Kiinassa kiinnostaa globaaleja jihadistisia liikkeitä.¹²⁷

¹¹⁷ Gao Fei & Xiao Yu, “What Can the Shanghai Cooperation Organization and China Bring to Post-2014 Afghanistan?” s. 532.

¹¹⁸ Vielmini, F. “The SCO-Central Asian dimension of the Afghan crisis on the eve of ISAF retreat”, *ISPI analysis* 132, 2012, 3–8.

¹¹⁹ Gao Fei & Xiao Yu, “What Can the Shanghai Cooperation Organization and China Bring to Post-2014 Afghanistan?”, s. 532.

¹²⁰ Reuters, “Top official says Chinese security depends on Afghan stability”. [<http://www.reuters.com/article/2014/02/22/us-afghanistan-china-idUSBREA1L0D720140222>].

¹²¹ Gao Fei & Xiao Yu, “What Can the Shanghai Cooperation Organization and China Bring to Post-2014 Afghanistan?”, s. 536–537.

¹²² Akram Hajazi (2007) Fishmanin artikkelissa: Fishman, Brian, “Al-Qaeda and the Rise of China: Jihadi Geopolitics in a Post-Hegemonic World”, *The Washington Quarterly* 34: 3, 47-62, 2011.

¹²³ Fishman, Brian, “Al-Qaeda and the Rise of China: Jihadi Geopolitics in a Post-Hegemonic World”, s. 52.

¹²⁴ Potter, Phillip, B. K. “Terrorism in China: Growing Threats with Global Implications”, s. 74.

¹²⁵ Fishman, Brian, “Al-Qaeda and the Rise of China: Jihadi Geopolitics in a Post-Hegemonic World”, s. 52.

¹²⁶ Potter, Phillip, B. K. “Terrorism in China: Growing Threats with Global Implications”, s. 82.

¹²⁷ Ibid.

Kansainvälisen terrorismin uhka Kiinassa on ollut aiemmin hyvin vähäistä, sillä Kiinan harjoittama ulkopolitiikka on ollut hyvin eristäytyvää. Puuttumattomuusperiaatteeseensa nojaten Kiina on pyrkinyt pitämään itsensä kaukana globaaleista kriiseistä. Kiinan ulkopoliittisena tavoitteena on ollut muotoilla uusi kansainvälinen järjestys, joka perustuu harmoniseen maailmaan. Harmonisessa maailmassa millään valtiolla ei olisi hegemoniaa, vaan erilaiset poliittiset järjestelmät ja kulttuurit voisivat kukoistaa rinnakkain rauhanomaisesti.¹²⁸

Talibanin johto kiinnitti aiemmin Kiinaan hyvin vähän huomiota. Jotkut jihadisteista uskoivat, että nouseva Kiina itse asiassa hyödyttää jihadisteja, koska silloin Kiina heikentäisi Yhdysvaltojen vaikutusvaltaa.¹²⁹ Tilanne on kuitenkin muuttumassa Kiinan kansainvälistyessä ja luodessa tiiviimpiä suhteita hallintojärjestelmiin, joiden al-Qaida uskoo olevan korruptoituneita. Kiinasta tuli vuonna 2001 WTO:n jäsen, vuonna 2008 Peking isännöi kesäolympialaisia ja vuonna 2010 Shanghaissa järjestettiin maailmannäyttely. Nämä kaikki ilmentävät Kiinan nousua yhdeksi maailman suurvalloista, mutta toisaalta ne myös kasvattavat Kiinan symbolista arvoa suuren kansainvälisen terrori-iskun kohteena.¹³⁰ Kiina on pyrkinyt välttämään retoriikkaa, joka rinnastaisi uiguuriseparatistit jihadisteihin, sillä se voisi vetää globaalien jihadistiryhmittymien huomion vielä voimakkaammin Xinjiangin uiguurikysymykseen.¹³¹

Kiina on pitänyt matalaa profiilia Irakin kriisistä, huolimatta siitä, että Kiina on Irakin suurin ulkomainen investoija öljy- ja kaasusektorilla. Yhdysvaltojen presidentti Barack Obama kutsui New York Timesin haastattelussa Kiinaa ”vapaamatkustajaksi”, joka on hyötynyt Yhdysvaltojen ja Naton vakauttavasta läsnäolosta Irakissa viimeisen kolmenkymmenen vuoden ajan.¹³² Kiinan mukaan terrorismin torjunnassa Syyriassa ja Irakissa tulee noudattaa kansainvälistä oikeutta ja kunnioittaa maiden suvereniteettia.¹³³ Kiina on ollut kuitenkin huolestunut Irakissa ja Syyriassa toimivasta jihadistijärjestö ISIS:tä ja järjestöstä palaavista kiinalaisista taistelijoista.¹³⁴

Kiinalaisen diplomaatin Wu Siken mukaan peräti 100 kiinalaista – joista suurin osa Xinjiangin uiguureita – ovat saaneet koulutuksensa tai taistelevat Lähi-idässä. ISIS-järjestön johtaja Abu Bakr Al-Baghdadi mainitsi heinäkuisessa puheessaan, että ISIS:ssä taistelee kiinalaisia.¹³⁵ Marraskuussa 2014 tunnettu jihadistisi Israfil Yilmaz julkaisi twitterissä kuvan ETIM/TIP:n

¹²⁸ Puranen, M., ”Kiina Lähi-idässä – vapaamatkustaja vai vastuullinen suurvalta?” *The Ulkopolitist*, 6.11.2014, [<http://ulkopolitist.fi/2014/11/06/vieraskyna-kiina-lahi-idassa-vapaamatkustaja-vai-vastuullinen-suurvalta/>]; Kallio, J. ”Kiina haastaa harmonialla. Kommunistinen puolue valaa uutta ideologista perustaa historian varaan”, *FIIA Briefing Paper 95*, 2011.

¹²⁹ Fishman, Brian, ”Al-Qaeda and the Rise of China: Jihadi Geopolitics in a Post-Hegemonic World”.

¹³⁰ Potter, Phillip, B. K. ”Terrorism in China: Growing Threats with Global Implications”, s. 81.

¹³¹ Fishman, Brian, ”Al-Qaeda and the Rise of China: Jihadi Geopolitics in a Post-Hegemonic World”, s. 57.

¹³² New York Times, ”Timesvideo”, 8.8.2014.

[<http://www.nytimes.com/video/opinion/100000003047788/china-as-a-free-rider.html>].

¹³³ Global Times, ”US strike against IS must observe international rules”, 25.9.2014,

[<http://www.globaltimes.cn/content/883324.shtml>].

¹³⁴ Xinhuanet, ”Interview: SCO to further contain “three evil forces”: official”, 11.9.2014,

[http://news.xinhuanet.com/english/china/2014-09/11/c_133635910.htm].

¹³⁵ Lisää esim. New York Times:ssa, ”Iraqis Identify Prisoner as Chinese Islamist Fighter”, 4.9.2014, [http://www.nytimes.com/2014/09/05/world/middleeast/iraqis-identify-prisoner-as-chinese-islamist-fighter.html?_r=0].

taistelijoista Pohjois-Syyriassa.¹³⁶ SCO:n terrorisminvastaisen keskuksen johtaja Zhang Xinfeng on sanonut, että keskus seuraa tarkasti taistelupesäkkeisiin lähteneitä.¹³⁷

Hongkongilainen Phoenix Daily -lehti julkaisi elokuussa 2014 uutisen, jonka mukaan Abu Bakr Al-Baghdadi nimesi heinäkuun alussa Kiinan muslimeja sortavaksi maaksi, ja että ISIS:n suunnitelmana on vallata suuri osa Xinjiangin pinta-alasta seuraavan viiden vuoden aikana.¹³⁸

Lopuksi

Xinjiangin kysymys on monimutkainen. Uiguurit eivät ole yksi yhtenäinen ryhmä, vaan joukossa on mukana erilaisia toimijoita. Xinjiangissa asuu uiguureita, jotka eivät ole poliittisesti aktiivisia tai jotka ovat täysin sulautuneet valtavirran han-kiinalaiseen kulttuuriin. Toisena ryhmänä voidaan erottaa maltilliset uiguurit, jotka ovat poliittisesti ja yhteiskunnallisesti turhautuneita Xinjiangin nykytilanteeseen ja haluavat yhtäläiset oikeudet han-kiinalaisten kanssa. He eivät halua erota Kiinan valtiosta, mutta haluavat laajemman ja aidomman autonomian Kiinan rajojen sisällä. Kolmanneksi ryhmäksi voidaan luokitella sekulaariset separatistit, jotka haluavat erota Kiinan valtiosta. Viimeisenä ryhmänä ovat uiguurit, joilla on yhteyksiä kansainväliseen terrorismiin ja ääri-islamilaisiin liikkeisiin. Tästä ryhmästä tiedetään vielä hyvin vähän. Kiinan hallinto on kuitenkin pyrkinyt hämärtämään eri ryhmien rajoja, mistä kertoo maltillisten uiguurien syyttäminen separatisteiksi tai separatistiryhmittymien yhdistäminen globaaleihin terroristijärjestöihin.

Xinjiangin separatistiset liikkeet muodostavat epäilemättä keskeisen uhan Kiinan alueelliselle yhtenäisyydelle. Mikäli Xinjiang itsenäistyisi, Kiinan asema Euraasiassa heikkenisi merkittävästi ja saattaisi palautua tasolle ennen Qing-dynastiaa. Lisäksi kommunikointi sekä yhteistyö Keski-Aasian valtioiden kanssa vaikeutuisi. Kiinan kaksi muuta raja-aluetta, Tiibet ja Sisä-Mongolia, pyrkisivät todennäköisesti seuraamaan Xinjiangia itsenäistymisessä. Kiina menettäisi tällöin yli puolet pinta-alastaan.¹³⁹

Potterin mukaan Kiinan hallinnolla on kolme eri keinoa vastata terrorismin uhan mahdollisuuteen Xinjiangissa: passiivisuus terrorismin vastaisissa toimissa ja lisääntyneet terroriteot, vielä tiukempi turvallisuuskontrolli tai poliittinen myönnytys vähemmistöjen epäkohtien parantamiselle.¹⁴⁰ Näistä toinen vaihtoehto vaikuttaa kaikista todennäköisimmältä ja näyttää myös toteutuneen Kiinan presidentin Xi Jinpingin vaatiessa päättäväisiä toimia terrorismia vastaan.¹⁴¹ Kiinan toimet uiguureja kohtaan ovat olleet erittäin tiukkoja vuoden 2014 aikana: Toukokuussa

¹³⁶ Caleb Weiss, "Turkistan Islamic Party Members photographed in Syria", A Blog of the Long War Journal, 12.11.2014, [http://www.longwarjournal.org/threat-matrix/archives/2014/11/east_turkestan_islamic_movemen.php].

¹³⁷ Xinhuanet, "Interview: SCO to further contain "three evil forces": official".

¹³⁸ Kiinan Isis-uhasta: Sands, G., "China and the Isis Threat", *The Diplomat*, 26.9.2014, [<http://thediplomat.com/2014/09/china-and-the-isis-threat/>].

¹³⁹ Hao, Yufan & Liu, Weihua, "Xinjiang: increasing pain in the heart of China's borderland", s. 211

¹⁴⁰ Potter, Phillip, B. K. "Terrorism in China: Growing Threats with Global Implications", s.86.

¹⁴¹ Reuters, "China's president warns against growing threats to national security", 26.4.2014, [<http://www.reuters.com/article/2014/04/26/us-china-xi-security-idUSBREA3P0DW20140426>].

Kiina julisti aloittavansa vuoden mittaisen kampanjan terrorismia vastaan Xinjiangissa.¹⁴² Elokuussa kahdeksan uiguuria teloitettiin terrori-iskujen suunnittelusta.¹⁴³ Syyskuussa uiguuriprofessori Ilham Tohti tuomittiin elinkautiseen syytettynä separatismista.¹⁴⁴ Lokakuussa kiinalainen tuomioistuin määräsi kolmelle uiguurille kuolemantuomion Luoteis-Kiinassa heinäkuussa 2014 tehtyihin veitsi-iskuihin liittyen.¹⁴⁵ Marraskuussa 20 uiguuria sai vankilatuomion joukko-oikeudenkäynnissä.¹⁴⁶

Vielä aiempaa tiukemmat turvallisuustoimet ja uiguurinationalistien aikeiden ankara tukahduttaminen lietsonee entisestään uiguurien ja valtaväestön välisiä kahnauksia ja saattaa lisätä radikaalin islamismin suosiota. Pekingin kova linja kasvattaa rikkaan ja vapaamman idän sekä tiukasti kontrolloidun ja köyhemmän lännen välistä eroa. Kiinan hallinto on halunnut uskoa, että talouden kasvu vähentäisi terrorismin uhkaa läntisessä Kiinassa. Xinjiangin talous on ollut kuitenkin hyvin riippuvainen raaka-aineista ja XPCC:stä, jotka ovat molemmat Kiinan hallituksen kontrolloimia.¹⁴⁷ Toisaalta Xinjiangin öljyputket ja muu infrastruktuuri ovat äärimmäisen alttiita terroriteoille.

Kiina ei ole aiemmin kuulunut globaalien jihadististen liikkeiden intresseihin. Kiinan kansainvälisen aseman nousu on kuitenkin muuttamassa tilannetta ja uiguurimuslimien ahdinko on saanut yhä enemmän globaalien jihadistien huomion osakseen. Kiinan kasvu suurvallaksi edellyttäisi taloudellisen suurvalta-aseman lisäksi myös suurvalta-asemaa kansainvälisissä suhteissa, mikä saattaisi nostaa Kiinan symbolista arvoa terrori-iskujen kohteena. On viitteitä siitä, että Kiina on pikkuhiljaa luopumassa täydellisestä puuttumattomuuspolitiikastaan, sillä liian tiukka kanta rajoittaa Kiinan ulkopoliittista toimintavapautta.¹⁴⁸ Kiinan sisäiset ongelmat ovat kuitenkin mittavia ja siksi Kiinaa kiinnostaa maan sisäiset asiat edelleen ulkopoliittikkaa enemmän. Kiinan ulkopoliitikassa korostuvatkin sen vaikutukset maan sisäpolitiikkaan – esimerkiksi Kiinan terrorismin vastaisten toimien vaikutus Xinjiangin uiguurikysymykseen ja alueen vakauteen.

Luonnonvarojen- sekä energian tarpeen vuoksi Kiina on aktiivinen toimija sekä Lähi-Idässä että Pohjois-Afrikassa, jotka ovat jihadististen liikkeiden ydinaluetta. Uiguurinationismi ja -separatismi kehittyvät erittäin vaarallisessa ja epävakaaassa osassa maailmaa, mikä johtanee uiguurien pitkäjänteiseen ja syventyvään yhteistyöhön kansainvälisten terroristijärjestöjen kanssa.

¹⁴² Xinhuanet, "Xinjiang starts campaign against terrorism", 23.5.2014, [http://news.xinhuanet.com/english/china/2014-05/23/c_133356740.htm].

¹⁴³ Yle uutiset, "Kiina teloitti terrorismista tuomittuja – joukossa Pekingin autohyökkäyksen suunnittelijat", 24.8.2014, [http://yle.fi/uutiset/kiina_teloitti_terrorismista_tuomittuja__joukossa_pekingin_autohyokkayksen_suunnittelijat/7429114].

¹⁴⁴ Ilham Tohti, jota on pidetty erittäin maltillisena uiguurien oikeuksien puolustajana, on arvostellut julkisuudessa Kiinan politiikkaa Xinjiangissa, mutta toisaalta vastustanut Xinjiangin itsenäistymisasikeita. Ilham Tohtin vangitseminen viitannee siihen, ettei Kiinan hallinto halua neuvotella uiguurien aseman kohentamisesta edes maltillisten kanssa.

¹⁴⁵ China Daily, "Death sentences upheld in Kunming terror attack case", 31.10.2014, [http://www.chinadaily.com.cn/china/2014-10/31/content_18835884.htm].

¹⁴⁶ Helsingin sanomat, "Kiina tuomitsi uiguurien hengellisiä johtajia vankeuteen", 11.11.2014, [<http://www.hs.fi/ulkomaat/a1415677783504>].

¹⁴⁷ Potter, Phillip, B. K. "Terrorism in China: Growing Threats with Global Implications", s.86.

¹⁴⁸ Mattlin, Mikael ja Matti Nojonen, "Horjuuko Kiinan ulkopoliittikan kivijalka?" Helsingin Sanomat, 1.9.2011.

Nähtäväksi jää, miten Yhdysvaltojen ja Naton vetäytyminen Afganistanista sekä ISIS:n riveissä taistelevat kiinalaiset vaikuttavat Xinjiangin tilanteeseen. Tähän päivään saakka uiguurien harjoittama terrori on ollut teknologialtaan alhaista ja käsittänyt pääasiassa puukotuksia sekä alkeellisia, kotitekoisia räjähteitä. Mikäli terrorijärjestöjen kansainvälinen yhteistyö Kiinassa syvenee, iskujen kuolettavuus ja ulottuvuus mitä todennäköisimmin kasvaa.

Lyhenteet

LIITE

CSTO	Kollektiivinen turvallisuusjärjestö
ETIM	Itä-Turkestanin islamilainen liike
ETLO	Itä-Turkestanin vapautusorganisaatio
ETIP	Itä-Turkestanin islamilainen puolue
IMU	Uzbekistanin islamilainen liike
SCO	Shanghain yhteistyöjärjestö
TIP	Turkestanin islamilainen puolue
WUC	Maailman uiguurikongressi
XPCC	Xinjiangin tuotanto- ja rakennusjoukot

Kirjoittajasta

Paula Pankakoski on suorittanut valtiotieteiden maisterin tutkinnon Turun yliopistossa Aasian maisteriohjelmassa ja filosofian maisterin tutkinnon Oulun yliopistossa pääaineenaan maantiede. Hän oli korkeakouluharjoittelijana Maanpuolustuskorkeakoulun strategian laitoksella syyskuusta joulukuuhun 2014.